

UDK 336.74 (497.5 - 37 Đakovo) (091)
737.1 (497.5 - 37 Đakovo) (091)

Novčanice/bonovi grada Đakova

Vladimir Geiger

Hrvatski institut za povijest, Zagreb

Rad obrađuje i prikazuje kataloški novčanice/bonove grada Đakova. U Đakovu je tijekom šezdesetih, sedamdesetih, osamdesetih i u devedesetim godinama u optjecaju, upotrebi, četrdesetak različitih bonova (pretežito za plaćanje u restoranima poduzeća / radnih organizacija te za kupovinu prehrambenih i odjevnih proizvoda i sl. u mjesnim trgovinama). Izdavači tih novčanica / bonova đakovačke su radne organizacije / poduzeća, privatni samostalni djelatnici i društva.

Hrvatski gradski novac (novac iz nužde, pomoćni novac), ponajčešće bonovi, i stariji i noviji, nedovoljno je proučen, obrađen i poznat.

Sakupljači novca, primjetno je, u novije vrijeme pozornost pridaju i takvom numizmatičkom materijalu. Mišljenja smo, s pravom.

Zasigurno je svaki hrvatski grad, gradić, mjesto, nerijetko i selo, imao u ne tako davnoj prošlosti i svoj novac. Najčešće su to bili bonovi različitih radnih organizacija, poduzeća i društava.

U Đakovu je tijekom šezdesetih, sedamdesetih, osamdesetih i u devedesetim godinama u optjecaju /upotrebi četrdesetak različitih bonova.

Izdavači bonova đakovačke su radne organizacije i poduzeća (“Đakovština”, parna pekara; “Rad”, građevinska radna organizacija; Radna organizacija “Instalomont”, montažno-proizvodno poduzeće; Radna organizacija “Posavina”, poduzeće za proizvodnju trikotaže i tekstilne konfekcije; Grafičko poduzeće “Tipografija”; “Trgopromet”, trgovačko poduzeće; PTT Đakovo; Poljoprivredno-industrijski kombinat Đakovo), društva (Dobrovoljno vatrogasno društvo Đakovo), privatni/samostalni djelatnici (pekara “Svalina”, pekara “Baguette”). Izuzetak su bonovi za prehranu sudionika (i gostiju) znanstvenog skupa u povodu 750. godišnjice Đakova (1989.) i bonovi za prehranu sudionika 31. đakovačkih vezova (1999.).

Najveći broj bonova izdao je i koristio tijekom godina PIK Đakovo, kao najveća i najznačajnija radna organizacija u Đakovu.

U pravilu bonovi su se koristili za plaćanje prehrane u restoranima radnih organizacija /poduzeća ili za kupovinu različitih proizvoda u gradskim trgovinama (monopol je u Đakovu imalo trgovačko poduzeće “Trgopromet”). Bonovi, kojima su izdavači privatnici (pekare “Svalina” i “Baguette”), mogli su se koristiti samo kod izdavača. Pekarske bonove dobivalo se u zamjenu za pšenicu/brašno i koristilo kasnije za kupovinu kruha.

Bonovi izdani za sudionike znanstvenog skupa u povodu 750. godina grada, bili su u optjecaju samo za vrijeme trajanja skupa (16., 17., 18. studenoga 1989.) i mogli su se koristiti samo jednokratno. Ostali đakovački bonovi bili su u optjecaju/upotrebi kraće ili duže, pojedini i niz godina.

Osim bonova za upotrebu u prehrani u radnim organizacijama i poduzećima, bonovi za korištenje u trgovinama, za kupovinu raznih, ponajčešće prehrambenih i odjevnih proizvoda, nisu izdavani iz stvarnih potreba građana i grada. Njihovi izdavači su djelatnicima dio plaće (prisilno) isplaćivali u bonovima, uvjetujući im tako potrošnju u svojim trgovinama.

Dizajnerski neatraktivni, vrlo rijetko dobre, najčešće osrednje (često i slabe) kvalitete tiska i papira (bez ikakve tehničke zaštite), đakovački bonovi, kao i većina gradskih novčanica /bonova ograničene naklade i upotrebe, pripadaju skupini tzv. marginalnog numizmatičkog materijala.

Unatoč svemu, pažnje vrijednom i nezaobilaznom u razumijevanju naše gospodarske /novčarske povijesti.

Točan broj đakovačkih bonova (možda i izdavača) nije poznat. Katalogizirani primjerci iz zbirke su autora.

Raspored kataloške jedinice:

Izdavač novčanice /bona

Vrijednost novčanice /bona

Vrijeme /nadnevak izdavanja

Vrsta papira

Dimenzije

1. "Đakovština", Đakovo, parna pekara

1.1. Bon za kupovinu 1 kg. crnog kruha

- bez godine
- običan papir: običan bijeli
- 114 X 57 mm

Av.

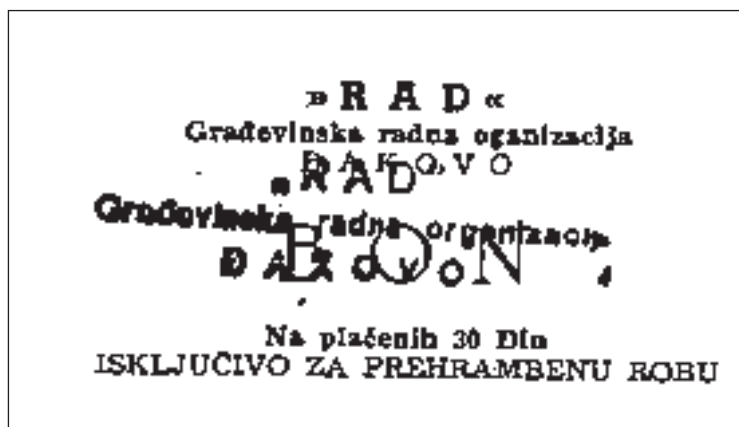
- Av. Crtež svijetlozeleni, podloga mrežasta, obrubljena. Lijevo prikaz đakovačkog mlina između dva klasa pšenice. Desno dječak jede krišku kruha. U sredini natpis crnim slovima: “Đakovština” Đakovo/ Parna pekara/ Bon za kupovinu/ 1 kg crnog kruha/ Ovaj bon se može koristiti u svim prodavaonicama poduzeća “Đakovština”. Dolje desno napomena: krivotvorenje je kažnjivo. Kontrolni broj (numeracija) dolje lijevo, peteroznamenasti (crni tisak) .
- Rv. Natpis zeleno i crno, vodoravno: Vi ste uštedjeli! /ako novac zamijenite bonovima za kupovinu kruha/ Više ste uštedjeli! /ako brašno zamijenite s bonovima za kupovinu kruha/ Uštedjeli ste trud, vrijeme i novac! /ako pšenicu zamijenite s bonovima za kupovinu kruha.

2. “Rad”, građevinska radna organizacija Đakovo

2.1. Bon na plaćenih 30 dinara (za prehrambenu robu)

- bez godine
- papir: običan bijeli, polukarton
- 79 X 40 mm

Av.

Av. Podloga bijela. Tisak crni. Natpis: "Rad"/ Građevinska radna organizacija/ Đakovo/ Bon/ Na plaćenih 30 din/ Isključivo za prehrambenu robu. Bon je na aversu ovjeren vodoravnim žigom (ljubičasto) "Rad" Građevinska radna organizacija Đakovo.

Rv. Nema.

3. Radna organizacija "Instalomont", montažno-proizvodno poduzeće, Đakovo

3.1. Bon vrijednosti 10 din za kupovinu prehrambenih proizvoda (bez godine)

- papir: običan zelenkasti polukarton
- 95 X 50 mm

Av.

Av. Tisak tamnoplavi. Obrubljeno debljom ispresijecanom crtom, pravokutno. Gore, lijevo, znak (logotip) radne organizacije. Desno i dolje natpis: Bon/ vrijednost 10 din./ za kupovinu prehrambenih proizvoda. Ovjereno na aversu žigom: a) Radna organizacija montažno proizvodno poduzeće "Instalomont" Đakovo, kružni žig, ljubičasto, promjer 30 mm, b) MPP Instalomont Đakovo, kružni žig, ljubičasto, promjer 20 mm, c) MPP Instalomont Đakovo, vodoravni žig, ljubičasto, 46 X 8 mm.

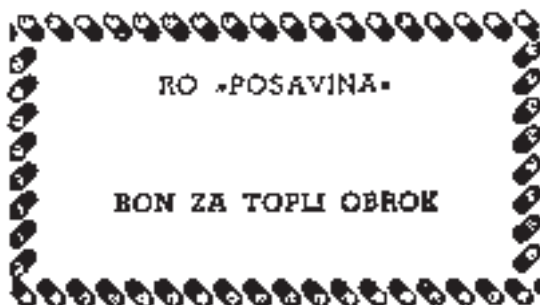
Rv. Nema.

4. R.O. "Posavina", poduzeće za proizvodnju trikotaže i tekstilne konfekcije s.p.o.

4.1. Bon za topli obrok

- bez godine
- papir: običan bijeli, polukarton
- 100 X 55 mm

Av.

Av. Tisak crni. Obrubljeno (pravokutno) stiliziranim kružićima. Natpis, gore: RO "Posavina", dolje: Bon za topli obrok.

Rv. Nema.

4.2. Bon 5,00 din

- bez godine
- papir: obični bijeli, polukarton
- 100X 60 mm

Av.

Av. Tisak zeleni. Natpis gore: Posavina/ Poduzeće za proizvodnju trikotaže i tekstilne konfekcije s.p.o. /54400 Đakovo, Industrijska zona bb. U

sredini natpis: Bon 5,00 din. Natpis dolje: Ovaj se bon može koristiti u svim prodavaonicama /“Trgopromet” Đakovo. U sredini, desno, označeno mjesto za žig-ovjeru bona (M.P.). Poznati ovjereni (sa žigom poduzeća) i neovjereni bonovi. Natpisi obrubljeni pravokutno.

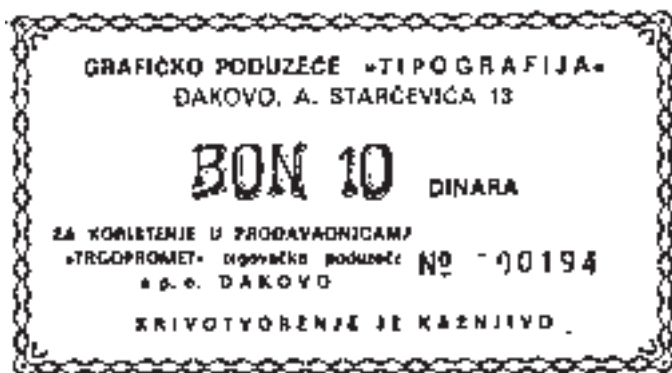
Rv. Nema.

5. Grafičko poduzeće “Tipografija”

5.1. Bon 10 dinara

- bez godine
- papir: običan bijeli, polukarton
- 95 X 60 mm

Av.

Av. Tisak crni. Natpis gore: Grafičko poduzeće “Tipografija”/ Đakovo, A. Starčevića 13. Natpis u sredini: Bon 10 dinara. U sredini, lijevo, natpis: Za korištenje u prodavaonicama /“Trgopromet” trgovačko poduzeće/ s.p.o. Đakovo. Desno: kontrolni broj (numeracija), šestoroznamenkasti. Dolje napomena: Krivotvorenje je kažnjivo. Obrubljeno pravokutno, stilizirano.

Rv. Poduzeće ovjereno vodoravnim žigom: “Trgopromet” trgovačko poduzeće s.p.o. Đakovo-blagajna, i potpisano (nečitljivo).

5.2. Bon 100 dinara

- bez godine
- papir: običan bijeli, polukarton
- 95 X 60 mm

- Av. Tisak plavi. Natpis (osim vrijednosti) isti kao kod bona od 10 dinara. Poznata dva tipa bonova od 100 dinara (razlika samo u oblikovanju /veličini brojki/nula kod vrijednosti bona).
- Rv. Ovjereno vodoravnim (ljubičastim) žigom: "Tipografija" Grafičko poduzeće Đakovo 2, s dva potpisa (nečitljivo).

5.3. Bon 200 dinara

- bez godine
  - papir običan bijeli, polukarton
  - 101 X 60 mm
  -
- Av. Tisak svijetlozeleni. Natpis (osim vrijednosti) isti kao kod bonova od 10 i 100 dinara.
- Rv. Isto kao kod bona od 100 dinara.

6. Dobrovoljno vatrogasno društvo Đakovo

6.1. Bon 150 dinara

- bez godine
- papir: običan bijeli, polukarton
- 95 X 60 mm

Av.

Av. Podloga bijela. Stilizirani obrub i natpis/tekst crni. Gore natpis: Dobrovoljno vatrogasno društvo/ Đakovo. U sredini i dolje: Bon 150 din/ Ovaj bon može se koristiti u svim prodavaonicama /“Trgopromet” Đakovo. Okolo stilizirani pravokutni obrub. Ovjereno kružnim žigom: Dobrovoljno vatrogasno društvo Đakovo, ljubičasto, promjera 29 mm.

Rv. Nema.

7. “Trgopromet”, trgovačko poduzeće s.p.o. Đakovo

7.1. Bon 200 dinara

- bez godine
- papir: običan bijeli, polukarton
- 95 X 57 mm

Av.

Av. Tisak plavi. Natpis gore i u sredini: “Trgopromet” trgovačko poduzeće/ s p.o. Đakovo/Bon 200 dinara/za korištenje u prodavaonicama “Trgopromet” trgovačko poduzeće/ s p.o. Đakovo. Dolje napomena: Krivotvorenje je kažnjivo. Desno kontrolni broj (numeracija), šesteroznamenasti. Tekst obrubljen pravokutno.

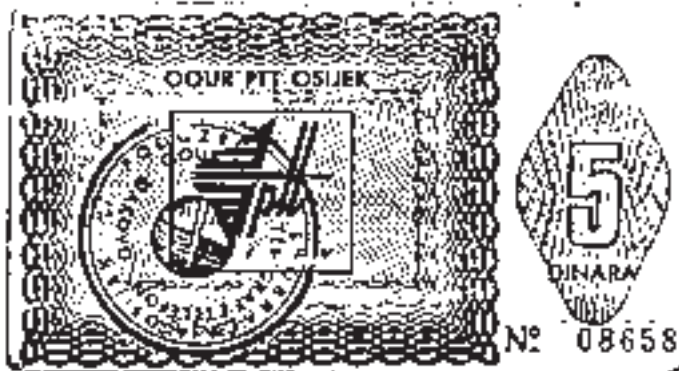
Rv. Ovjereno vodoravnim žigom “Trgopromet” Trgovačko poduzeće s.p.o. Đakovo i dva potpisa (nečitljivo).

8. PTT Đakovo (poduzeće PTT saobraćaja Osijek/OOUR pošta, telegraf i telefon Đakovo)

8.1. Bon 5 dinara

- bez godine
- papir: običan bijeli, polukarton
- 90 X 50 mm

Av.

Av. Podloga mrežasta (imitacija gijoša), svijetloplava. Natpis i logotip (znak) crno. Gore, natpis: OOUR PTT Osijek. U sredini logotip PTT Osijek. Desno oznaka vrijednosti: 5 dinara. Dolje, desno, kontrolni broj (numeracija), peteroznamenasti. Ovjereno (ljubičastim) kružnim žigom (promjer 33 mm): Poduzeće PTT saobraćaja Osijek/OOUR pošta, telegraf i telefon Đakovo.

Rv. Nema.

8.2. Bon 10 dinara

- bez godine
- papir običan bijeli, polukarton
- 90 X 50 mm

Av. Isto kao kod bona od 5 dinara (osim boje podloge – ljubičasta i oznake vrijednosti). Ovjereno istim žigom. U tisku, dolje i lijevo, označen(a) tiskara ili dizajner; u kružiću (promjera 2 mm) inicijali LTK (crno).

Rv. Nema.

8.3. Bon 20 dinara

- bez godine
- papir: običan bijeli, polukarton
- 90 x 50 mm

Av.

Av. Podloga siva, ista kao kod bonova od 5 i 10 dinara. Natpis i logotip (znak) crno. Gore natpis: OOOUR PTT Đakovo. U sredini logotip (PTT Osijek). Desno oznaka vrijednosti. Ostalo isto kao i prethodno. Poznati ovjereni i neovjereni bonovi žigom organizacije.

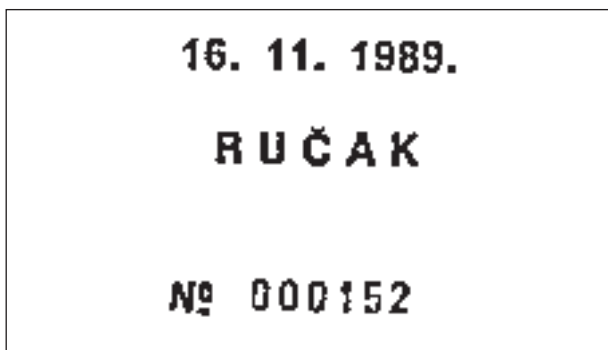
Rv. Nema.

9. Bonovi za sudionike znanstvenog skupa u povodu 750 godina Đakova (1989.)

9.1. Bon za ručak

- 16.11.1989
- papir običan bijeli, polukarton
- 90 X 50 mm

Av.

Av. Tisak crni. Natpis, gore: 16.11.1989. U sredini natpis: Ručak. Dolje kontrolni broj (numeracija), šesteroznamenkasti.

Rv. Nema.

9.2. Bon za večeru

- 16.11.1989.
- papir: običan bijeli, polukarton
- 90 X 50 mm

Av. Isto kao i prethodno (osim natpisa: Večera).

Rv. Nema.

9.3. Bon za ručak

- 17.11.1989.
- papir: običan bijeli, polukarton
- 90 X 50 mm

Av. Isto kao i prethodno (osim natpisa: Ručak i nadnevka).

Rv. Nema.

9.4. Bon za večeru

- 17.11.1989.
- papir: običan bijeli, polukarton
- 90 X 50 mm

Av. Isto kao i prethodno (osim natpisa: Večera).

Rv. Nema.

9.5. Bon za ručak

- 18.11.1989.
- papir: običan bijeli, polukarton
- 90 X 50 mm

Av. Isto kao i prethodno (osim natpisa: Ručak i nadnevka).

Rv. Nema.

10. Pekara "Svalina"

10.1. Bon za kruh, 1 kom – 0,70 kg

- bez godine
- papir: običan bijeli
- 90 X 50 mm

Av.

Av. Podloga svijetlozelena. Tisak crni. Lijevo karikaturalan prikaz /crtež pekara. Desno, gore, natpis: Pekara /"Svalina"/ Đakovo – J. Runjanina 80 – tel. 054/842-788. Dolje natpis: Bon za kruh 1 kom – 0,70 kg. Crtež i tekst obrubljeni pravokutno i elipsoidno.

Rv. Nema.

11. Pekara "Baguette", Đakovo

11.1. /Bon/ blok za 1 kruh 0,70 kg

- bez godine
- papir: običan bijeli, polukarton (debljina varira)
- 105 X 56 /95 X 95/ 95 X 57 (tri veličine)

Av.

Av. Podloga bijela. Stilizirani obrub i natpis, crni tisak. U sredini natpis/tekst: Pekara “Baguette” Đakovo /Blok/ Za 1 kruh 0,70 kg. Ovjere-
no na aversu vodoravnim žigom (plavo do ljubičasto) pekarska radnja
“Baguette” vl. Jadranka Čačić Đakovo I. G. Kovačića 11 tel: (045)
843-782.

Rv. Nema.

12. PIK Đakovo (Trgovina i ugostiteljstvo)

12.1. Bon za plaćanje u restoranu društvene prehrane, 2 dinara

- bez godine
- papir: običan bijeli
- 111 X 65 mm

Av.

Av. Tisak plavi. Gore lijevo logotip (znak) PIK Đakovo. Dolje, lijevo, natpis: trgovina/ i ugostiteljstvo. Desno, gore, u sredini i dolje, natpis: Bon /za plaćanje u restoranu/ društvene prehrane / vrijedi 2 dinara. Dolje napomena: krivotvorenje kažnjivo. Obrubljeno pravokutno, stilizirano.

Rv. Nema.

12.2. Bon za plaćanje u restoranu društvene prehrane, 10 dinara

- bez godine
- papir: običan bijeli
- 111 X 65 mm

Av. Tisak svijetlozeleni. Ostalo (osim vrijednosti bona) isto kao prethodno.

Rv. Nema.

12.3. Bon za plaćanje u restoranu društvene prehrane, 50 dinara

- bez godine
- papir: običan bijeli
- 111 X 65 mm

Av. Tisak svijetlozeleni. Ostalo (osim vrijednosti bona) isto kao prethodno.

Rv. Nema.

12.4. Bon 10 dinara za plaćanje u restoranu društvene prehrane

- siječanj 1990.
- papir: običan bijeli, polukarton
- 109 X 67 mm

Av.

Av. Tisak crveni. stili-
lizirano. Gore, lijevo, logotip (znak) PIK Đakovo. Ispod natpis: trgovina i /ugostiteljstvo. Dolje, lijevo, kontrolni broj (numeracija) peteroznamenkasti (crno), obrubljen pravokutno na bijeloj podlozi (papir) i nadnevak: siječanj 1990. Desno, gore, u sredini i dolje natpis: Bon /10 dinara/ za plaćanje u restoranu / društvene prehrane. Dolje napomena: krivotvorenje je kažnjivo.

Rv. Nema.

12.5. Bon 20 dinara za plaćanje u restoranu društvene prehrane

- siječanj 1990.
- papir: običan bijeli, polukarton
- 109 X 67

Av Tisak (podloga i natpisi/tekst) zeleno. Osim vrijednosti bona, ostalo isto kao prethodno.

Rv. Nema.

12.6. Bon 500 dinara za plaćanje u restoranu društvene prehrane

- bez godine
- papir: običan bijeli
- 110 X 68

Av.

Av. Tisak ljubičast, obrubljeno, stilizirano. Gornji lijevi kut, logo (kružni) s natpisom: PİK ĐAKOVO, natpis: trgovina i /ugostiteljstvo. Dolje, lijevo, kontrolni broj (numera-cija), šesteroznamenkasti (crveno), obrubljen pravokutno na bijeloj podlozi (papir). Desno, gore, u sredini i dolje natpisi: Bon /500 dinara/ za plaćanje u restoranu/ društvene prehrane. Dolje napomena: krivo-tvorenje je kažnjivo. Izvan obruba, dolje desno, oznaka dizajnera: Z. Benašić.

Rv. Nema.

12.7. Bon 1000 dinara za plaćanje u restoranu društvene prehrane

- bez godine
- papir: običan bijeli
- 110 X 68

Av. Tisak (podloga i natpisi/tekst) svijetlozeleno. Osim vrijednosti bona, ostalo isto kao prethodno.

Rv. Nema.

12.8. Bon 100 dinara za plaćanje u restoranu društvene prehrane

- bez godine
- papir: običan bijeli
- 109 X 65

Av.

Av. Tisak plavi. : trgovina i /ugostiteljstvo. U sredini, gore i dolje, natpis: Bon /za plaćanje u restoranu /društvene prehrane/ vrijedi 100 dinara. Desno kontrolni broj (numeracija), peteroznamenasti (crveno). Dolje napomena: krivotvorenje je kažnjivo. Obrubljeno pravokutno, stilizirano. Izvan obruba, dolje na sredini, oznaka dizajnera: Z. Benašić.

Rv. Nema.

12.9. Bon 200 dinara za plaćanje u restoranu društvene prehrane

- bez godine
- papir: običan bijeli
- 110 X 65 mm

Av.

Av. Tisak crveni. (trgovina i /ugostiteljstvo. U sredini, gore i dolje, natpis: acija), peteroznamenkasti (crveni). Desno kontrolni broj (numeracija), peteroznamenasti (crveni). Dolje napomena: krivotvorenje je kažnjivo. Obrubljeno pravokutno, stilizirano. Izvan obruba, dolje na sredini, oznaka dizajnera: Z. Benašić.

Bon /na 200 dinara/ za plaćanje u restoranu/društvene prehrane. Dolje, desno, napomena: krivotvorenje je kažnjivo. Obrubljeno pravokutno, stilizirano. Izvan obruba dolje, desno, oznaka dizajnera: Z. Benašić.

Rv. Nema.

12.10. Bon 1 kuna

- svibanj 1994.
- papir: običan bijeli, polukarton
- 108 X 65 mm

Av.

Av. Podloga

jevo,
gore, logoup (znak) i iz Đakov. U sredini lijevo natpis: trgovina i /
ugostiteljstvo. Dolje, lijevo, kontrolni broj (numeracija), peterozna-
menkasti (crno), na bijeloj podlozi (papira); pravokutno obrubljeno i
označen nadnevak: Svibanj 1994. Desno, gore, u sredini i dolje, nat-
pis: Bon /1 kuna/ za plaćanje prehrane u /vlastitim objektima. Dolje
napomena: krivotvorenje je kažnjivo. Obrubljeno pravokutno.

Rv. Nema.

12.11. Bon 2 kune

- svibanj 1994.
- papir: običan bijeli, polukarton

– 108 X 65 mm

Av. Tisak narančasti. Podloga, natpisi/tekst (osim oznake vrijednosti bona, isto kao i prethodno).

Rv. Nema.

12.12. Bon 5 kuna

– svibanj 1994.

– papir: običan bijeli, polukarton

– 108 X 65 mm

Av. Tisak plavi. Podloga, natpisi/tekst (osim oznake vrijednosti bona, isto kao i prethodno).

Rv. Nema.

12.13. Bon 10 kuna

– svibanj 1994.

– papir: običan bijeli, polukarton

– 108 X 65 mm

Av. Tisak zeleni. Podloga, natpisi/tekst (osim oznake vrijednosti bona, isto kao i prethodno).

Rv. Nema.

12.14. Bon 20 kuna

– svibanj 1994.

– papir: običan bijeli, polukarton

– 108 X 65 mm

Av. Tisak smeđi. Podloga, natpisi/tekst (osim oznake vrijednosti bona, isto kao i prethodno).

Rv. Nema.

12.15. Bon 50 kuna

– svibanj 1994.

– papir: običan bijeli, polukarton

– 108 X 65 mm

Av. Tisak tamnoljubičasti. Podloga, natpisi/tekst (osim oznake vrijednosti bona, isto kao i prethodno).

Rv. Nema.

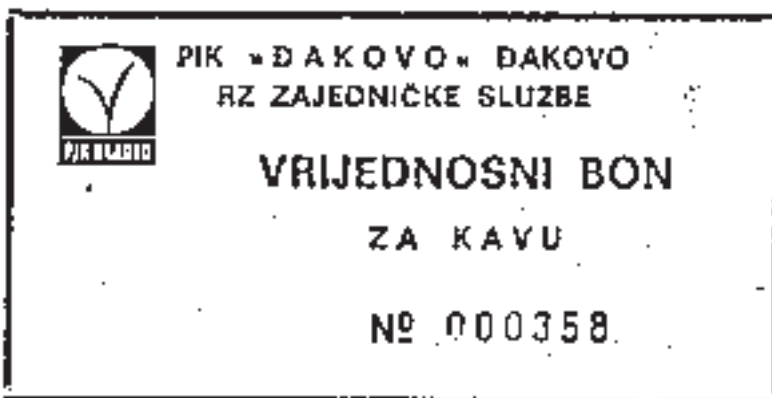
12.a. PIK “Đakovo” Đakovo

(RZ zajedničke službe)

12.a.1. Vrijednosni bon za kavu

- bez godine
- papir: običan bijeli, polukarton
- 80 X 50 mm

Av.

Av. Tisak zelena.

Đako-vo. Natpisi, gore i u sredini: PIK ĐAKOVO ĐAKOVO / RZ zajedničke službe / vrijednosni bon / za kavu. Dolje, desno, kontrolni broj (numeracija), šesteroznamenasti (zeleno).

Rv. Nema.

13. Smotra folklorne Đakovačke vezovi

- bon za obrok
- /3. i 4. srpnja 1999./

- papir: običan bijeli, polukarton
- 90x50 mm

Av.

Av. Tisak plavi.
vački vezo
ja), šesteroznamenkastu (crveno).

Rv. Nema.

BILLS COUPONS OF THE TOWN OF ĐAKOVO

Summary

This article with bills and coupons in chronological order. In Đakovo there were some 40 different bills/coupons in use in the 60's, 70's 80's and 90's. They were used mainly for paying in restaurants/mensas within the firms, and for buying and groceries in local shops. They were issued by trade organisations, private/independent firms and companies situated in Đakovo.